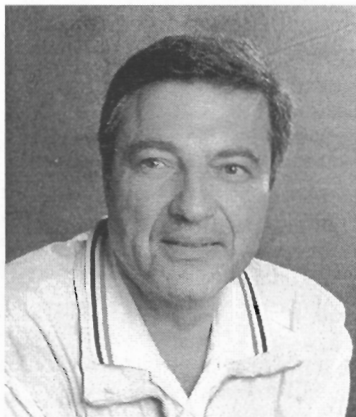

Slobodan Kaloper

Slobodan Kaloper se je rodil v Dubrovniku, vendar že od drugega leta starosti živi v Ljubljani. Obiskoval je gimnazijo ter trgovsko in višjo komercialno šolo. Na Radio Ljubljana je prišel leta 1973. Prvo leto je še delal kot operater-programer v poštnem računskem centru in hkrati pasivno, potem pa tudi aktivno hospitiral na radiu. Avdicije je opravljal pri Ani Mlakar.

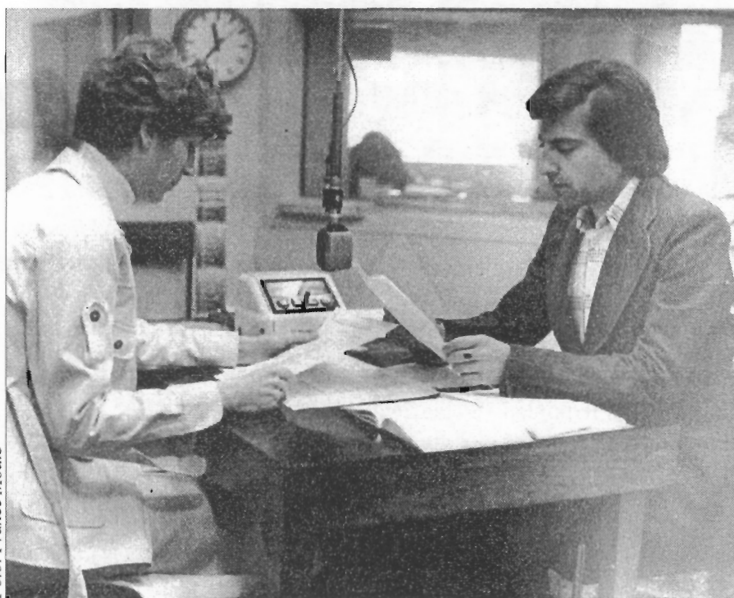

V tistem času je aktivna hospitacija pomenila občasno napovedovanje, ne pa tudi branja dnevnoinformativnih ali vodenja zahtevnejših glasbenih oddaj. »Lahko sem napovedoval glasbene točke na prvem programu ali prebral kakšno besedilo, obvestilo ali osmrtnice. Zanimivo je, da je veliko težje povedati en sam stavek ali le tri besede kot cel odstavek. Aktivno je ves čas spremljala tudi pasivna hospitacija, to se pravi nenehno učenje pravih izgovora, dihanja in podobnega, skratka, fonetike in še marsičesa drugega.« Po enem letu so bili izmed 256 kandidatov za napovedovalce izbrani trije: Alfred Killer, Barbara Berce in Slobodan Kaloper. Novinci so po navadi začeli nastopati na tretjem programu. Napovedovali so glasbene točke, jih povezovali in se šele pozneje usmerili k prvemu programu. Ta je bil v tistih časih pri poslušalcih najbolj v čisljih. »Ko sem začel delati na Radiu Ljubljana, je tretji program trajal štiri ure. Edini program, ki so ga oddajali skoraj ves dan, je bil prvi. Odmor je trajal od polnoči do pol petih zjutraj, sledile so jutranje, dopoldanske, popoldanske in večerne oddaje. Drugi program se je od preostalih dveh razlikoval po tem, da je bil živ. Vodilo ga je pet tedanjih napovedovalskih zvezdnikov. Tudi če si bil obetaven, nisi mogel kar tako zdraven. Pozneje je bilo lažje.«

Informativne oddaje pisane na kožo

Tedaj porajajoči se Val 202 je oddajal od osmih do trinajstih, pozneje pa od trinajstih do devetnajstih. Povečalo se je tudi število ur na tretjem, umetniškem programu Ars. Tako zdaj oddaja štiriin-

dvajset ur. Turnusi za napovedovalce se začnejo ob šestih in se vrstijo do polnoči. »Pri tem je treba povedati, da odmevno in med občinstvom zelo toplo sprejeto oddajo Evropski klasični nokturno posnamo in jo nato predvajamo od polnoči do šestih zjutraj. Prvi program je bil od nekdanjega zelo resen in raznovrsten. Poudarek je bil na informativnih oddajah, zvrsti, v kateri sem se počutil kot doma. Rad

Slobodan Kaloper s kolegico Ivi Korošec na prvem programu Radia Ljubljana leta 1974.

sem sodeloval tudi pri drugih zahtevnejših vsebinah. Govorci nismo bili samo roboti, ki so brali tuja besedila. S kančkom inovativnosti, predvsem pa z interpretacijo smo obogatili prenekatero besedilo. Nekateri uredniki so želeli, da njihova besedila bere samo napovedovalec, ki so si ga izbrali. Tako smo postali tudi soavtorji. Druga oblika ustvarjanja je bilo moderatorstvo. Začelo se je na prvem ju-

tranjem programu, ki smo ga vodili zgolj napovedovalci, čeprav je oddaja imela urednika. Program je bil mešanica zvrsti, od domače in zabavne do instrumentalne in vokalne glasbe, obvestil, poročil in tistega, kar sodi v servis. Uro smo napovedovali na vsakih pet minut.«

Napovedovanje zgublja veljavo

»Žal iz leta v leto ugotavljamo,« pravi Slobodan, »da smo napovedovalci vse manj pomembni. Zdaj je aktivnih le še trinajst od nekdanjih 26 napovedovalcev Radia Ljubljana. V Mariboru in Kopru jih je še precej manj. Tega gotovo nismo krivi sami, krivo je uveljavljanje sodobnih oblik povezovanja sporeda, to je poseganja v program z različnimi intervencijami. Novosti sprejemam in pozdravljam, vendar ne v celoti. Klasični napovedovalec mora ostati. Nekoč je veljalo, da napovedovalec lahko postane dober ali nekoliko slabši novinar, novinar pa ne more biti dober napovedovalec, seveda z redkimi izjemami. Z vso spoštljivostjo do novinarskega poklica naj poudarim umetniški del našega

so sledili v naslednjih letih, ustavili dobro zasnovano delo. Veseli me, da so se mlajši člani znova organizirali in obnovili delovanje nekdanjega društva, seveda v povsem drugačnih razmerah, vendar z motivacijo, kakršna je prevladovala nekoč.« Poklic napovedovalca je lep, vendar silno naporen. »Najbolj nas obremenjuje turnusno delo. Bioritem se že po nekaj letih pokvari, zato ni čudno, da si po nekaj desetletjih nakopljemo poklicno bolezen ali kar več boleznih.«

Slobodan je zaradi slabega vida pred enim letom postal delovni invalid druge kategorije. Zdaj dela samo po štiri ure, in to v času od osmih zjutraj do osmih zvečer. Poslušalci smo kajpak veseli, če ga slišimo vsaj podnevni.

Vodil prvo nočno oddajo

Slobodan pravi, da je po naključju ali tudi ne prav on vodil prvo nočno oddajo, po petnajstih letih pa se je temu delu odrekul in delal le v preostalih turnusih. »Osemindvajset let sem delal v bioritemsko stresnih razmerah. Dodati je treba še nekaj, namreč, da nad nami nenehno visi velika odgovornost, takšna ali drugačna, in če se je v celoti zavedamo, načne še tako močan organizem. Na to opozorjam z vso odgovornostjo.«

Ob tem se poraja vprašanje, kaj storiti, da bi se izognili poklicnim boleznim. »Mislim, da bi bilo dobro, če bi naša ambulanta prevzela nadzor nad tem. Medicinski strokovnjaki naj si ogledajo, v kakšnih prostorih delamo že desetletja. Zakaj so nekateri člani našega kolektiva tako zgodaj zapustili ta svet? Zakaj mnogi mladi že zdaj tožijo, da so razmere slabe. Med številnimi težavami, ki nas pestijo (neustrezne talne obloge, neprimerni stoli, klima in še kaj), je tudi neprimerna razsvetljava. Na tretjem programu so poskrbeli, da imajo zelo dobro razsvetljava. Na prvem in drugem pa še ne. Morda bom celo dočkal prenovo teh dveh programov in primernejšo razsvetljava, morda celo novo radijsko hišo. Doslej se še ni zgodilo, da bi kateri izmed govorcev dočkal pokoj v svojem poklicu. Tudi starosta slovenskih napovedovalcev pokojni Jernej Pikel ga ni. Devet kolegic je k sreči dočakalo pokoj v vlogi napovedovalk, a ena od teh je, žal, že umrla. Na dobri poti, da ga dočaka, je najstarejši kolega Slavko Kas-

poslanstva in prizadevanje za jezikovno in govorno bogatitev slovenskega kulturnega prostora.« Poklicni napovedovalci so se pred leti odločili ustanoviti svoje društvo, da bi lažje uveljavljali svoj poklic v družbi.

»Na ustanovni skupščini konec osemdesetih let so mojo malenkost izbrali za prvega stanovskega predsednika in društvo je kmalu začelo delovati. Žal so dogodki, ki

telic, morda ga bom tudi jaz.« Slobodan je 16 let sodeloval v televizijskih informativnih oddajah. Bral je Televizijske dnevnike, Obzornike, poročila in veliko sinhroniziral. »S pokojnim Tomažem Terčkom sem sodeloval veliko let in moram reči, da imam na to obdobje zelo lepe spomine. Bil je profesionallec v pravem pomenu besede.»

Poročila v vedru z ledom

Na začetku službovanja pri Radiu Ljubljana, morda v drugem ali tretjem letu, se je Slobodanu v vročem poletju pripetil neljub dogodek. »Stekel sem po poročila v uredništvo v tretjem nadstropju. Do začetka oddaje je bilo namreč le še kako minuto in pol. Ker v studijih ni bilo dovolj vlage, smo imeli v teh prostorih postavljene posode z vodo oziroma ledom. V dobri minuti sem iz tretjega nadstropja prišel na drugi program in sveženj poročil položil na poličko tik nad posodo z ledom. Nenadoma pa je snopič padel v vodo in vsi listi so bili mokri. Pri vsakem listu sem se moral najprej izklopiti in otresti vodo, preden sem lahko bral naprej. Bilo je šest ali sedem listov in seveda si ni težko predstavljati, v kakšni zagati sem bil.«

Še bolj se je Slobodanu vtisnila v spomin »nezgoda« v tretjem mesecu dela na radiu. »Dežural sem na drugem programu, ko je prišel k meni »Mojster«, kot smo ga v šali klicali, zdaj že pokojni Franci Pavšer. »Poslušaj, Slobodan, tole lepo suvereno preberi,« mi je dejal in mi izročil besedilo. Moral bi napovedati: »Spoštovani poslušalci, začnemo neposredni prenos smuških poletov iz Planice,« jaz pa sem v silni zadregi rekel: »Spoštovani poslušalci, začnemo neposredni prenos smuških planetov s police.« Vsi so se krohotali in se držali za trebuhe, celo Stane Urek. Bilo me je tako sram, da bi se najraje pogreznil v tla. Še na ulici se nisem upal prikazati. To je bil eden mojih največjih lapsusov. Dobro sem si ga zapomnil tudi zato, ker se je zgodil na začetku mojega poslanstva na radiu.

Ženski in moški glas naj se prepletata

V radijskem mediju je izjemnega pomena, da se ženski in moški glas prepletata, še zlasti v daljših informativnih oddajah. Če snemamo oddaje za dokumentarno-feljtonsko uredništvo, prozno besedilo ali kaj podobnega, je zelo

zaželeno in lepo, če se izmenjujeta dva glasova. Tudi to poveča poslušalnost in zbudi boljši odziv pri poslušalcih.

Izpopolnjevanje je nujno potrebno za vse napovedovalce. Pri Radiu Slovenija deluje center za izobraževanje, služba, ki skrbi za lepo, pravilno in čisto izgovorjavo govorcev na radiu in televiziji. »Kar zadeva izobraževanje, moram povedati, da se od prvega dne, ko sem stopil v radijsko hišo, nenehno izpopolnjujem, da sem kos nalogam, pa še vedno nisem povsem zadovoljen. To skušam v pravi luči prikazati tudi svojemu sinu, Dejanu, ki hodi po mojih poteh. Žal ali na srečo bo to najbrž dojel šele čez čas.«

Kot profesionalni govorec želi Slobodan besedilo povedati, ne pa suhoparno prebrati. »Vedno trdno stojim za tistim, kar prebiram. Za ta namen imam pri roki različno literaturo, priročnike, slovarje, leksikone. Napovedovalec mora biti resnično vsestransko izobražen. Tako, recimo, ne moremo govoriti o kakem športu, če ga vsaj majčkeno ne poznam, denimo o državnih ligah, košarkarski, nogometni, NBA, evroligi, teniških in hokejskih tekmovanjih. Tudi o kulturnem in glasbenem področju

Pri Sedmerih jezerih med sestopom s Triglava avgusta 1990 v veseli družbi članov Planinskega društva RTV Ljubljana.

moram veliko vedeti, prav tako o politiki. Ni nujno, da posegam v glasbeno vsebino, ki jo prebiram, nujno pa je, da poznam starejše pa tudi sodobne izvajalce. Gre za to, da na predstavljenih področjih nisem tujec. V zadnjih letih sem imel priložnost ponuditi svoje izkušnje in znanje tudi več deset mladim novim močem v obeh medijih, seveda kot mentor. Upam, da sem s tem vsaj skromno pripomogel k uveljavljanju in bo-

Foto: Marjan Zaplančič

Slobodan Kaloper na tretjem radijskem programu leta 1988.

gatitvi lepe slovenščine v javnih glasilih.«

Poziv vojakom v štirih jezikih

Po Slobodanovem prepričanju so bili prelomni trenutki, ne le za RTV Slovenija, ampak za vse, ki so takrat morali »normalno« delati, zgodovinski dnevi osamosvajanja Slovenije. »Spominjam se, da sem zdaj ne vem več, ali je bilo peti ali šesti dan bojov prebral poziv vsem vojakom nekdanje skupne vojske, naj vsem hudim preizkušnjam navkljub, pravočasno prestopijo v vrste naše teritorialne obrambe. Tudi po

tem so si me mnogi zapomnili, saj sem besedilo bral v štirih jezikih narodov in narodnosti tedanje skupne države. In tako so obrodila sadove tudi moja prizadevanja.«

Poslušalci hitro zaznajo blef

Vsak govorec, si mora prizadevati za čim večjo izobraženost, pravi Slobodan. »Enkrat, dvakrat se ti še posreči preslepiti poslušalce, potem pa se pokaže, da si na splošnih

tleh, da vsebine, ki si jo povedal, ne poznaš. Poslušalci hitro zaznajo, kdo besedilo razume, ga pozna in obvlada in kdo ne.« Slobodan Kaloper ni veliko javno nastopal. »Moje izkušnje na javnih prireditvah zunaj hiše sicer niso prav bogate, vendar pa spet ne tako majhne, da bi ne vedel, kako je treba streči takim rečem. Velikokrat sem prebiral in prevajal rekla besedila in snemal dokumentarno gradivo. Naša hiša pozablja, da ima zelo izkušene starejše delavce nekaj nas je tudi med napovedovalci ki bi lahko zelo pripomogli k njenemu ugledu. Preprosto pozablja nanje. Zahodne države posvečajo temu primerno pozornost, pri nas pa še ne hodimo v korak s časom. Ljudi uvažamo od drugod in mislimo, da smo s tem storili ne vem kaj. To velja za radio, še zlasti pa za televizijo.« Naš sogovornik se strinja, da je ob zahtevnem poklicu nujno potrebna sprostitiv. »Rad se sprehajam po lepi naravi pod Šmarno goro, s svojim kokeršpanjelom, ki ga v šali imenujem kar Joe Cocker, pa seveda z družino. Imam dve šolo-obvezni deklici. Starejša je učiteljica in je moja žena, druga, mlajša, je hči in obiskuje osnovno šolo. V zadnjem letu in pol se veliko več sprehajamo skupaj kot nekoč. Poleg tega uživam v športu, zdaj resda bolj kot gledalec. Nekoč sem pri Slovanu igral košarko, dandanes pa, če le utegnem, rekreativno mečem na koš in občasno igrati namizni tenis.«

Želi si renesanso napovedovalskega poklica

Slobodan Kaloper nikdar ni čutil posebne želje, da bi bil na vrhu piramide, a si je vselej prizadeval biti in ostati v neposredni bližini. Na malce izzivalno vprašanje, ali bi mu morda ustrezalo vodenje napovedovalske skupine, odgovarja diplomatsko: »Naj na to vprašanje odgovorim z nekoliko oguljeno, a še vedno uporabno frazo: nikoli ne reci nikoli, čeprav...«

In še želja ob koncu pogovora. »Spikerski kolektiv bi lahko dočakal boljše čase. Zdaj smo nekoliko odmaknjeni, na stranskem tiru. Resda živimo v zanimivih, vendar premalokrat lepih časih. V silno negotovih časih. Sicer pa prihajajo nove obetavne moči, zato menim, da bo to prineslo boljše sadove in da nas čaka lepša prihodnost.«

Jože Skok